

תורה שבעל פה

בית, חינוך ומשפחה

הוראות לנבחן

א. משך הבחינה: שעה וחצי.

ב. מבנה השאלון ומפתח ההערכה: בשאלון זה שלושה פרקים.

פרק ראשון	—	(15×4)	—	60 נקודות
פרק שני	{	—	(10×4)	40 נקודות
אנ:				
פרק שלישי				
סך הכול	—	<u>100 נקודות</u>		

ג. חומר עזר מותר בשימוש: אין.

ד. הוראות מיוחדות: אין.

כתוב במחברת הבחינה בלבד. רשום "טיוטה" בראש כל עמוד המשמש טיוטה.
כתיבת טיוטה בדפים שאינם במחברת הבחינה עלולה לגרום לפסילת הבחינה.

ההנחיות בשאלון זה מנוסחות בלשון זכר ומכוונות לנבחנות ולנבחנים כאחד.

בהצלחה!

השאלות

פרק ראשון (60 נקודות)

ענה על ארבע מן השאלות 1-5 (לכל שאלה — 15 נקודות).

1. "טובים השניים מן האחד"

- א. הרב יוסף דב סולוביצ'יק למד משני סיפורי הבריה של האדם שלנישואין יש שתי מטרות. כתוב את שתי המטרות האלה. (5 נקודות)
- ב. "אמר רבן שמעון בן גמליאל: לא היו ימים טובים לישראל כחמישה עשר באב וכיום הכיפורים, שבהן בנות ירושלים יוצאות..." (תענית, פרק ד', משנה ח'). ציין שני מאפיינים של הבגדים שלבשו בנות ירושלים במעמד זה, וכתוב את הנימוק שהוזכר במשנה לאחד מן המאפיינים האלה. (5 נקודות)
- ג. (1) על פי ההלכה, מתי אדם יוצא ידי חובת מצוות "פרו ורבו" מדאורייתא?
(2) על אדם שקיים את מצוות "פרו ורבו" מדאורייתא מוטלת חובה מדברי סופרים להוליד עוד ילדים. כתוב טעם אחד לחובה זו. (5 נקודות)

2. יצר ויצירה

- א. על פי הרמב"ם, איסור נגיעה של חיבה בין איש לאישה שאסורים זה לזה הוא איסור מן התורה, ואילו על פי הרמב"ן, איסור זה הוא מדברי חכמים. (1) הסבר את עמדתו של כל אחד מהם. (2) על פי הראי"ה קוק, מהו המצב שבו יסכים הרמב"ן לדעת הרמב"ם? (7 נקודות)
- ב. ריקודים מעורבים של גברים ונשים אסורים אף אם אין שום מגע בין הרוקדים לרוקדות. כתוב סיבה אחת לאיסור זה. (3 נקודות)
- ג. "רעה חולה היא אצלנו, שכאשר מתעסקים אנו בצדדי השלמות של גדולינו, הננו מטפלים בסיכום האחרון של מעלתם" (הרב יצחק הוטנר). הרב יצחק הוטנר מצביע בדבריו על "רעה חולה". הסבר מהי "רעה חולה" זו, ומהי לדעתו הדרך הראויה ללמוד ממעשיהם של גדולי ישראל. (5 נקודות)

3. קידושין ונישואין

- א. (1) מהו השלב הראשון שיש לו משמעות הלכתית מחייבת בקשר שבין בני זוג?
 (2) כתוב הלכה אחת שמבטאת את המעמד ההלכתי של האישה בשלב זה.
 (4 נקודות)
- ב. חתן רשאי לברך את ברכות האירוסין, אולם ברוב קהילות ישראל נהוג שהרב הוא המברך אותן.
 כתוב שני נימוקים למנהג זה. (5 נקודות)
- ג. במשנה במסכת קידושין כתוב: "האישה נקנית בשלוש דרכים".
 כתוב את ההבדל בין קניין של חפץ לקניין שבקידושי אישה. (6 נקודות)

4. מחויבויות שבין איש לאשתו

- א. "תיקנו חכמים שיהיו מעשה ידי האישה כנגד מזונותיה" (רמב"ם, הלכות אישות, י"ב, ד').
 (1) הסבר תקנה זו. בתשובתך הסבר את המילים המודגשות בקו.
 (2) מהו הטעם לתקנה זו?
 (8 נקודות)
- ב. "ואלו מלאכות שהאישה עושה לבעלה: טוחנת, ואופה, ומכבסת..." (כתובות, פרק ה', משנה ה').
 (1) על פי חז"ל, כתוב דרך אחת שבה אישה יכולה לפטור את עצמה מכמה מן המלאכות האלה.
 (2) הסבר את השינוי שחל בימינו בנוגע לחיוב של אישה במלאכות אלה.
 (7 נקודות)

5. גירושין

- א. הדגם מסיפור שלמדת מהי השכנת "שלום בית" בין איש לאשתו באמצעות אדם שלישי. (5 נקודות)
- ב. על פי ספר החינוך, יש כמה טעמים לציווי של התורה לכתוב גט ולא לגרש אישה בדיבור בלבד.
 כתוב טעם אחד לציווי לכתוב את הגט. (3 נקודות)
- ג. (1) על פי חז"ל, לאחר גירושין, על מי מן ההורים מוטלת האחריות לגדל את הבנים, ועל מי מהם מוטלת האחריות לגדל את הבנות? בתשובתך התייחס לגיל הילדים.
 (2) על פי הרב אליעזר וולדינברג ("ציץ אליעזר"), ציין מהו העיקרון שעל פיו קובעים מי יגדל את הילדים לאחר הגירושין, וכתוב את הסברו לדין של חז"ל על פי עיקרון זה.
 (7 נקודות)

עליך לענות על פרק שני או על פרק שלישי, לפי התכנים שלמדת.

פרק שני (40 נקודות)

אם למדת **פרקים א'-י"א מהחוברת**, ענה על ארבע מן השאלות 6-10 (לכל שאלה – 10 נקודות).

6. בניית הבית

- א.** "דריש רבי עקיבא: איש ואשה, זכו – שכינה ביניהן, לא זכו – אש אוכלתן" (סוטה, יז, ע"א).
על פי רש"י, דרשה זו נדרשה לפי מדרש אותיות של המילים "איש" ו"אשה". הסבר את דבריו. (4 נקודות)
- ב.** החשיבות של "שלום הבית" באה לידי ביטוי בתורה ובדברי חכמים.
כתוב שתי דוגמאות שמבטאות חשיבות זו, והסבר כל אחת מהן. (6 נקודות)

7. מצוות עונה

- א.** כתוב הבדל מהותי בין החיבור של זכר ונקבה בבעלי החיים ובין החיבור בין איש לאשתו. (5 נקודות)
- ב.** "אף על פי שאשתו של אדם מותרת לו... ראוי לו... שינהיג עצמו בקדושה" (רמב"ם, הלכות דעות).
על פי הרמב"ם, כתוב שני דברים שאדם צריך להקפיד עליהם בזמן קיום חיי אישות. (5 נקודות)

8. טומאה וטהרה

- א.** כתוב את הפירוש המילולי של הביטוי "סוגה בשושנים", והסבר את ההקשר שלו להלכות טהרת המשפחה בעם ישראל. (5 נקודות)
- ב.** הראי"ה קוק הסביר את החשיבות של תהליך ההיטהרות: "טהרה כזאת שתישא עליה רק את תו ההיגיינה, לא תעצור כוח לפעול את הפעולה הנפשית הזאת שהיא חותכת חיים רוחניים וקדושים לאומתנו".
(1) איזו מטרה של תהליך ההיטהרות שולל הראי"ה קוק?
(2) מהי המטרה של תהליך ההיטהרות לפי הראי"ה קוק?
(5 נקודות)

9. כיסוי ראש

- א.** מהו התנאי הנדרש כדי לפטור אישה נשואה מלכסות את ראשה בביתה? (3 נקודות)
- ב.** הרב שלום משאש שאל: "ישנן היום הלוכשות איזה כובעים או מטפחות על ראשן... ויש בזה גירוי יותר מהשיער. האם נאסור להן?"
(1) הסבר את שאלתו של הרב שלום משאש.
(2) מהי תשובתו של הרב שלום משאש על שאלה זו, ומהו נימוקו?
(7 נקודות)

10. שאלות קצרות

- ענה בקצרה על שניים מן הסעיפים א-ג (לכל סעיף – 5 נקודות).
- א.** מדוע לא תיקנו חכמים לברך "אשר קידשנו במצוותיו וציוונו לקדש את האישה" בעת ברכות האירוסין?
- ב.** איש ואישה שאינם נשואים זה לזה רשאים להתייחד אם נמצא איתם בחדר ילד בן חמש ומעלה. הסבר מדוע.
- ג.** ציין שתי פעולות שהעדים צריכים לעשות במעמד החופה, והסבר מדוע עליהם לעשות פעולות אלה.

עליך לענות על פרק שני או על פרק שלישי, לפי התכנים שלמדת.

פרק שלישי (40 נקודות)

אם למדת **פרקים א'-ו', י'-י"ד מהחוברת**, ענה על ארבע מן השאלות 11-15 (לכל שאלה – 10 נקודות).

11. בניית הבית

- א.** "דריש רבי עקיבא: איש ואשה, זכו – שכינה ביניהן, לא זכו – אש אוכלתן" (סוטה, יז, ע"א).
על פי רש"י, דרשה זו נדרשה לפי מדרש אותיות של המילים "איש" ו"אשה". הסבר את דבריו. (4 נקודות)
- ב.** החשיבות של "שלום הבית" באה לידי ביטוי בתורה ובדברי חכמים.
כתוב שתי דוגמאות שמבטאות חשיבות זו, והסבר כל אחת מהן. (6 נקודות)

12. התנהלותה של משפחה

- א.** "כל תורה שאין עימה מלאכה סופה בְּטִלָּה וגוררת עוון" (שולחן ערוך, על פי אבות, פרק ב', משנה ב').
נמק קביעה זו, וכתוב מהו היחס הנכון בין לימוד תורה לעשיית מלאכה. (5 נקודות)
- ב.** "וזכרת את ה' אלקיך כי הוא הניח לך פֶּחַ לעֲשׂוֹת חֵיל" (דברים, ח', י"ח).
כתוב מה לומדים מן המילים המודגשות בקו בנוגע לאדם שצָבַר הון. בתשובתך הסבר מדוע לא נאמר 'וזכרת כי ה' אלקיך נותן לך חיל'. (5 נקודות)

13. קרבה בין איש לאשתו

- א.** כתוב הבדל מהותי בין החיבור של זכר ונקבה בבעלי החיים ובין החיבור בין איש לאשתו. (5 נקודות)
- ב.** "אף על פי שאשתו של אדם מותרת לו... ראו לו... שינהיג עצמו בקדושה" (רמב"ם, הלכות דעות).
על פי הרמב"ם, כתוב שני דברים שאדם צריך להקפיד עליהם בזמן קיום חיי אישות. (5 נקודות)

14. סוגה בשושנים – קרבה וריחוק בחיי הזוגיות

- א.** כתוב את הפירוש המילולי של הביטוי "סוגה בשושנים", והסבר את ההקשר שלו להלכות טהרת המשפחה בעם ישראל. (5 נקודות)
- ב.** הראי"ה קוק הסביר את החשיבות של תהליך ההיטהרות: "טהרה כזאת שתישא עליה רק את תו ההיגיינה, לא תעצור כוח לפעול את הפעולה הנפשית הזאת שהיא חותכת חיים רוחניים וקדושים לאומתנו".
(1) איזו מטרה של תהליך ההיטהרות שולל הראי"ה קוק?
(2) מהי המטרה של תהליך ההיטהרות לפי הראי"ה קוק?
(5 נקודות)

15. שאלות קצרות

- ענה בקצרה על שניים מן הסעיפים א-ג (לכל סעיף – 5 נקודות).
- א.** מדוע לא תיקנו חכמים לברך "אשר קידשנו במצותיו וציוונו לקדש את האישה" בעת ברכות האירוסין?
- ב.** איש ואישה שאינם נשואים זה לזה רשאים להתייחד אם נמצא איתם בחדר ילד בן חמש ומעלה. הסבר מדוע.
- ג.** ציין שתי פעולות שהעדים צריכים לעשות במעמד החופה, והסבר מדוע עליהם לעשות פעולות אלה.

בהצלחה!